

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Deres ref. 201836351

Nedre Glomma og omland fiskeadministrasjon (NGOFA)

Org.nr. 985 642 966

Høringsuttalelse som gjelder Sarp 2 i Sarpsborg

Vi viser til høring om innspill til hvilke utredninger som bør gjennomføres ved bygging av nytt kraftverk i Sarpsfossen.

Hensikten med vårt innspill, er å synliggjøre kunnskapsgrunnlaget for hvilke påvirkninger en bygging av Sarp2 vil ha på Glomma nedstrøms Sarpsfossen og sideløpet Ågårdselva. Det er viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget, samt å ivareta, tilrettelegge for og restaurere naturmangfoldet i områdene som blir berørt. Dette skal videre inngå som en del av et styrket kunnskapsgrunnlag for NVE's beslutninger.

Samlet vurdering av kraftverkpåvirkningen av nedre Glomma/Sarpsfossen

Dette området er i dag sterkt berørt av kraftverk, og det er satt begrensede krav til driften av anleggene med hensyn til naturmiljø og fisk.

Det er ytterst viktig at NVE ser de fire kraftverkene som er tilknyttet Sarpsfossen i sammenheng, og setter miljøkrav for driften av vassdraget på linje med slik kraftverk i dag skal drives etter dagens direktiver og standarder..

I dag er alle kraftverk sør for Øyeren konsesjonsfrie. Nå planlegges et fjerde kraftverk, Sarp2. I dag er det altså ingen vilkår/pålegg ved regulering i Glomma og Ågårdselva (Referer manøvreringsreglement for Ågårdselva godkjent 1991).

For NGOFA er det hel avgjørende at totalbelastningen fra dagens kraftverk og planene for Sarp2 sees i sammenheng, herunder totalbelastningen i Sarpsfossen og Ågårdselva.

Når flere kraftverk plasseres i samme området slik tilfellet er her, er det den samlede belastningen og påvirkningen av området som må legges til grunn.

Ytterligere forverring av miljøtilstanden i vassdraget og for villaksen, sjøørreten, ål og naturmangfoldet i og ved de berørte vassdragene kan ikke aksepteres. Utgangspunktet for videre kraftutbygging i dette området må være at miljøtilstanden ikke forringes, men snarere nå MÅ forbedres.

Når det legges inn en konsesjonssøknad, må den omhandle belastningen på hele området. Krav om tiltak/pålegg til regulanten, må omfatte også de eksisterende kraftverkene, herunder de 2 konsesjonsløse.

I den sammenheng ber vi om at det nå tas grep i forhold til de to konsesjonsløse kraftverkene slik at de naturlig innlemmes i konsesjonsbehandling og at det fastsettes vilkår i tråd med de nye kraftverkene.

Vi ble bedt om et kortfattet innspill, og velger i første runde å sende det i punktform. Vi har selvfølgelig tanker og forslag som er i tråd med dette, men det kan komme frem i neste runde.

- Hensynet til rødlistede arter (Villaks/Sjørret, Ål og Havniøye)
- Endret vannføring
- Ågårdselva
- Spyleflommer på berørte strekninger i begge elver
- Gyte- og oppvekstområder for fisk
- Sedimentering
- Tap av fiskeplasser/rekreasjonsverdi
- Samlet påvirkning i vassdraget/konsekvensutredning
- Kontaktpersoner

Rødlistede arter:

Villaksen ble satt på Norsk Rødliste for truede arter i 2021. Det er ingen hemmelighet at laks og sjørret i Glomma IKKE har vært ivaretatt av regulantene siden tidligere utbygginger.

Derfor er det nå på høy tid at laks og sjørret blir satt på dagsordenen.

I tillegg kommer hensynet til den rødlistede ålen og havniøyen, som nesten er utryddet i Glomma.

Endret vannføring:

Miljøbasert vannføring vil være viktig for å ivareta fisk og andre naturverdier på det berørte strekket.

Vi mener at minstevannføring mellom Sarpsfossen og Storhaug må være minimum 200 m³. Dette vil bli begrunnet videre i utredningene.

Det må sikres vannføring ved driftsstans – omløpsventil.

Vannføring må sikres nedstrøms utløps tunellen Sarp2, slik at det ikke oppstår stranding av yngel/tørrlegging av rogn.

Dersom rehabilitering av dammen, så må det sikres vannføring fra Sarpsfossen til Storhaug ved driftsstans av de gamle kraftverkene.

Hvordan unngå at laks og sjørret går inn i ny utløpstunell? (Det skal da sette opp grind i utløpet med små nok åpninger så fisk ikke går inn i utløpstunellen ved Storhaug).

Hvordan unngå at opp vandrende fisk/gytefisk samler seg foran nytt utløp ved Storhaug, fremfor å vandre videre opp mot Sarpsfossen?

Kjøre med veldig redusert vannføring i nye kraftverk, eller stoppe det nye kraftverket og kjøre eksisterende kraftverk som i dag. Dette må begrunnes i videre utredninger.

Hydrologiske påvirkninger av nytt utløpspunkt ved Storhaug må utredes. Utløpsstrømmen vil komme på tvers av dagens retning.

Hva skjer med gyteområdene som ligger omtrent 200 meter nedstrøms utløpet ved Storhaug?

Ågårdselva

Det opplyses om at prosjektet vil kunne endre vannfordelingen til Ågårdselva.

Hvordan vil det påvirke elva i de ulike årstidene?

Vann vil bli tatt fra Ågårdselva til Sarpsfossen, og det må da utredes bruk av spyleflommer (se Suldalslågen).

Det er allerede store utfordringer med laks og sjøørret produksjonen i elva.

Med redusert vannføring, vil disse utfordringene bli forsterket!

Dette må utredes nærmere, med flaskehalsanalyser. (se tidligere utredninger i regi av NGOFA og Hafslund ECO).

Videre må dagens manøvreringsreglement revideres opp til dagens miljøstandard Eks: økt vinntervannføring (MINIMUM 5 m³), riktig vannslipp ved utvandring av smolt/støinger samt sein oppvandring av laks og sjøørret.

Gyte- og oppvekst områder:

Området fra fossen og ned til Storhaug vil bli påvirket negativt når Sarp 2 settes i drift.

Det må utredes etablering av nye gyte- og oppvekstområder på denne strekningen eller andre steder i elva. (Dette for å kompensere tapet av de eksisterende, gode gyte- og oppvekstområdene i elva inkludert det store brekket ved utløps tunellen).

Utrede om nye strømforhold på nedsiden av ny utløpstunell ved Storhaug vil ha påvirkning på nedenforliggende gyte og oppvekstområder.

Det må gjøres en grundig kartlegging av dagens tilstand etter miljødesign-metodikken:

- Tilgjengelig habitat
- Fordeling av ulike habitat
- Eventuelle hydrologiske begrensninger eller utfordringer
- Flaskehals for fiskeproduksjon på det berørte strekningene
- Hvordan vil økt slukeevne og redusert vannføring som en konsekvens av Sarp 2 påvirke området mellom Sarpsfoss og Storhaug (Vil dette forsterke eventuelle flaskehals?)

Ved fjerning av steinmasser i elva, må disse benyttes på egnede steder ellers i elven nedstrøms Sarpsfossen. Eksempel er: steinsetting av området «Gressbakken» for å gjøre området bedre egnet til gyting og oppvekstområder. Sprengstein kan også benyttes til elveforebygging i samme området.

Sedimentering:

Sediment påvirkning nedstrøms anleggsområdet må utredes.

Det må iverksettes tiltak, dersom det viser seg at sedimentert finstoff gir en negativ påvirkning på gyteområdene til laks og sjøørret.

Tap av fiskeplasser/rekreasjonsverdi:

I dag finnes noen av de beste fiskeplassene på strekningen som vil få redusert vannføring. Disse blir nå ødelagt. Bygge/tilrettelegge nye fiskeplasser som erstatning for de som fjernes/ødelegges. Dette for å gi lik rekreasjonsverdi og tilnærmet lik eller økt fangst.

I tillegg til disse konkrete punktene ovenfor, ser vi også at det må konsekvens utredes den *samlede påvirkningen og (negativ) konsekvens av dette tiltaket i tillegg til eksisterende utfordringer i vassdraget:*

- Påvirkninger av eksisterende vannkraft
- Påvirkning fra industri (forurensning og utslipp)
- Urban påvirkning
- Redusert vannslipp i eksisterende løp. (Dette vil gi større konsekvenser ved uforutsette eller eksisterende utslipp).
- Tidspunkt for gjennomføring/anleggsfase:
Hvordan redusere påvirkningen på elveøkosystemet?
Tidspunkt for graving i elva må utredes (juni-oktober) for å redusere negativ påvirkning på laks og sjøørret nedstrøms.
- I anleggsperioden og igangkjøring til alt er utredet, må tiltakshaver være med eller bekoste driften av klekkeriet på Borregaard AS.

Det er viktig å bruke lokalkunnskapen når utredninger skal gjøres rundt bygging av Sarp2.

Kontakt oss – La oss bidra sammen til bærekraftig forvaltning !!!

Trond Pettersen arbeidsutvalget NGOFA (Nedre Glomma og Omland Fiskeadministrasjon) mob:91155546 eller e-mail:tr-pett@online.no

Kjell Cato Strand (tidligere mangeårig styreleder i NGOFA – Nedre Glomma og Omland fiskeadministrasjon) kan treffes på mob:99564403 eller email:kj1478cs@online.no.